УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

"**ЗАТВЕРДЖУЮ**"
Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ М. І. Мальований
"_____" _____ 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Потенціал і розвиток підприємства

Освітній рівень «Бакалавр»

Спеціальність 051 «Економіка»

Факультет економіки і підприємництва

Умань – 2019 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства» для здобувачів вищої освіти 051 «Економіка». – Умань: Уманський НУС, 2019. – 33 с.

Розробник: к.е.н., доцент Коротєєв М.А.

_____ Коротєєв М.А.

Протокол від "29" серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

_____ (___Соколюк С.Ю._____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

"29" серпня 2019 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва

Протокол від "30" серпня 2019 року № 2

Голова _____ (Л.В. Смолій)
(підпис)

"30" серпня 2019 року

© УНУС, 2019 рік
© Коротєєв М.А., 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 3</td><td>Галузь знань
05 Соціальні та поведінкові науки</td><td colspan="2">Основна</td></tr>
<tr><td>Модулів – 3</td><td rowspan="5">Спеціальність:
051 «Економіка»</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 15</td><td>4-й</td><td></td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин - 135</td><td>8-й</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="10">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 4
самостійної роботи студента - 4</td><td rowspan="10">Освітній ступінь:
бакалавр</td><td>26 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>22 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>87 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: екзамен</td></tr>
</table>

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 35,6%

для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Оцінка реальної вартості виробничих засобів та нематеріальних активів дозволить підприємствам підвищити рівень фінансового забезпечення їх відтворення, реально оцінити виробничий потенціал, визначити майнові права фізичних та юридичних осіб, забезпечить рівні умови для партнерів при формуванні статутного фонду спільних підприємств, створених нових господарських формувань, приватизації майна державних господарських структур. Оцінка майна дозволить підприємствам визначати реальну ціну виробництва, прибутковість галузей, об'єктивно оцінювати економічну ситуацію. Вищесказане і визначає змістовну спрямованість дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства».

Мета курсу (інтегральна компетентність) — засвоєння понятійного апарату, методології і прикладного інструментарію оцінювання ринкової вартості потенціалу підприємства та його структурних елементів; набуття знань про закономірності, принципи та особливості формування, розвитку, конкурентоспроможності потенціалу підприємства як збалансованого інтегрованого утворення.

Цілі курсу (програмні компетентності):

- критичне осмислення теоретичних засад і набуття практичних навичок щодо оцінки рівня конкурентоспроможності потенціалу підприємства та визначення ринкової вартості його складових і вартості бізнесу в цілому;
- здатність використовувати новітні засоби ефективного формування потенціалу підприємства, забезпечення його конкурентоспроможності;
- формування цілісного уявлення про оціночну діяльність як невід'ємну складову управління розвитком потенціалу підприємства;
- здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів з оцінки;
- здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію;
- здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення;
- здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності;
- здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Програмні результати навчання:

- застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади);

- проводити аналіз функціонування та розвитку суб’єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності та оціночну вартість;
- застосовувати набуті теоретичні знання для розв’язання практичних завдань з визначення оціночної вартості та змістовно інтерпретувати отримані в процесі проведення оцінки результати;
- володіти методами та інструментарієм, прийомами та процедурами оцінки вартості підприємства та окремих його складових, як основної характеристики потенціалу підприємства;
- ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні, соціальні показники та оціночну вартість об’єктів;
- виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в сфері оцінки з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків;
- використовувати нормативні та правові акти, що регламентують оціночну діяльність;
- використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів з оцінки.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Змістовий модуль 1. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства

1.1. Сутнісно-змістовна еволюція терміна «потенціал»

Наукова сутність поняття «потенціал», генезис його становлення та використання в економічних дослідженнях і бізнес-практиці. Видові прояви потенціалу. Теоретичне позиціонування категорії «потенціал підприємства» у системі наукових понять. Розкриття основних відмінностей категорії «потенціал підприємства» від суміжних понять: виробнича потужність, економічні ресурси, ефективність діяльності, вартість бізнесу. Основні підходи до вивчення потенціалу підприємства: їхні переваги та недоліки за конкретних умов застосування.

1.2. Загальна характеристика потенціалу підприємства

Концептуальне значення й формування системного підходу до аналізу потенціалу підприємства. Системне визначення основних складових елементів потенціалу підприємства. Системні зв'язки та характерні особливості окремих складових. Основний зміст поняття «потенціал підприємства». Теоретична модель формування потенціалу підприємства.

Змістовий модуль 2. Структура і графоаналітична модель потенціалу підприємства

2.1. Структура потенціалу підприємства

Основні типи структуризації потенціалу підприємства. Визначення та взаємозв'язок об'єктних і суб'єктних складових потенціалу підприємства.Сутнісно-змістовна характеристика об'єктних складових потенціалу підприємства: інноваційного, виробничого, фінансового та відтворювального. Виробничий потенціал підприємства, його елементна структура: потенціал землі та природно-кліматичні умови, потенціал основних та оборотних фондів, потенціал нематеріальних активів, технологічний потенціал підприємства. Елементи фінансового потенціалу підприємства. Просте й розширене відтворення потенціалу підприємства.

Сутнісно-змістовна характеристика суб'єктних складових потенціалу підприємства: науково-технічного, управлінського, маркетингового та потенціалу організаційної структури управління. Маркетинговий потенціал підприємства та його структура: збутовий, логістичний та інші елементи. Агреговані прояви потенціалу підприємства та їхня характеристика: трудовий, інфраструктурний та інформаційний потенціали. Системоутворююча роль трудового, інфраструктурного та інформаційного потенціалів.

2.2. Графоаналітична модель оцінки потенціалу підприємств

Методологічні основи використання графоаналітичної технології для дослідження потенціалу сучасних підприємств. Функціональна класифікація бізнесу як передумова побудови графоаналітичних моделей потенціалу підприємств: 1) виробництво, розподіл і збут продукції; 2) організаційна структура та менеджмент; 3) маркетинг; 4) фінанси. Критерії та показники аналізу

кожного функціонального блоку бізнесу. Алгоритм графоаналітичної оцінки потенціалу підприємства. Методика інтерпретації результатів графоаналітичного дослідження.

Змістовий модуль 3. Формування потенціалу підприємства

3.1. Методичні та організаційно-економічні засади формування потенціалу підприємств

Визначення процесів формування та розвитку потенціалу сучасних підприємств. Комплексний підхід до аналізу та системні особливості соціально-економічних систем мікрорівня. Загальнотеоретична модель формування потенціалу підприємства.

3.2. Синергічність елементів потенціалу підприємства та процес оптимізації його структури

Синергічні ефекти в розвитку потенціалу підприємства (операційна, управлінська та фінансова синергії). Алгоритм оптимізації потенціалу підприємства. Основні типи закономірностей формування потенціалу підприємства: формуючі та регулюючі. Виділення та аналіз домінуючого чинника розвитку підприємства як основи управління процесами формування його потенціалу. Сучасні тенденції формування потенціалу підприємств.

Змістовий модуль 4. Особливості формування виробничого потенціалу підприємства

4.1. Особливості формування потенціалу підприємств залежно від специфіки підприємницької діяльності

Основні типи сегментування сучасних сфер бізнесу: галузевий та ресурсний розподіли. Специфіка аналізу окремих галузей національної економіки та підприємств. Особливості структури потенціалу підприємств залежно від галузевої специфіки.

4.2.Фактори, передумови та тенденції формування потенціалу підприємств.

Ключові фактори ефективного формування й використання потенціалу підприємств різних сфер бізнесу. Сучасні тенденції формування потенціалу підприємств.

Змістовий модуль 5. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства

5.1. Конкурентоспроможність: основні категорії та поняття

Взаємозв'язок економічних категорій: ринок, конкуренція, конкурентоспроможність і потенціал підприємства. Системні характеристики потенціалу з функціональних та організаційних позицій, що визначають ефективність його використання та конкурентоспроможність.

Порівняльна оцінка потенціалів підприємств через ринок як передумова оцінки їх конкурентоспроможності. Рівні та особливості прояву конкурентоспроможності потенціалу підприємства.

5.2. Методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства

Методологія оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства: принципи та підходи. Класифікація методів оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства.

Діагностика факторів, що визначають конкуренцію на різних ринках. Основні сили конкуренції за М. Портером. Потенційні конкуренти, аналіз

імовірності входження в галузь. Економічні можливості постачальників ресурсів і покупців (споживачів) продукції підприємства.

Стратегічний аналіз конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Оцінка конкурентного статусу фірми. Оцінка привабливості стратегічних зон господарювання. Класифікація конкурентоспроможності потенціалу залежно від рівня глобалізації цілей дослідження (світове лідерство, світовий стандарт, національне лідерство, національний стандарт, галузеве лідерство, галузевий стандарт, пороговий рівень), відповідно до рівня фокусування на функції управління.

Можливі моделі планування в різних стратегічних зонах господарювання. STEP-аналіз підприємства. SWOT-аналіз підприємства. SPACE-аналіз підприємства. Метод аналізу GAP. Метод аналізу LOTS. Метод аналізу PIMS. Метод вивчення профілю об'єкта. Аналіз конкурентоспроможності за системою 111-555.

5.3. Прикладні моделі оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства

Прикладні методики оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства: індикаторний метод оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства за економічними і соціальними стандартами, метод експертних оцінок, метод набору конкурентоспроможних елементів.

МОДУЛЬ 2. ОЦІНЮВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО СКЛАДОВИХ

Змістовий модуль 6. Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства

6.1. Оцінка потенціалу підприємства: основні цілі та сфери застосування

Мета і завдання вартісної оцінки потенціалу підприємства. Сутність та механізм реалізації процедури оцінки потенціалу підприємства. Концепція вартісної оцінки потенціалу підприємства: теоретичні постулати, методологічні передумови, різновиди вартості бізнесу та принципи її визначення. Структурно-логічна схема формування вартості потенціалу підприємства та її складових.

6.2. Поняття вартості потенціалу та її модифікації

Сучасна методологія оцінки вартості бізнесу та потенціалу підприємства. Сутнісно-змістовна характеристика вартості в обміні: ринкової, ліквідаційної, заставної, страхової та орендної вартості. Особливості прояву вартості потенціалу в користуванні: інвестиційна, балансова, податкова та вартість заміщення (відтворення).

6.3. Принципи та механізм оцінки потенціалу підприємства

Загальна класифікація принципів оцінки вартості потенціалу підприємства. Сутнісно-змістовна характеристика принципів оцінки, які базуються на уявленнях користувача: принцип корисності, принцип заміщення, принцип очікування. Розкриття принципів оцінки, пов'язаних з ринковим середовищем: принцип залежності, принцип попиту і пропонування, принцип відповідності, принцип конкуренції, принцип заміщення (відтворення). Принципи, пов'язані з земельною ділянкою, будинками та спорудами: принцип залишкової продуктивності, принципи вкладу (внеску) та віддачі, принципи збалансованості та оптимальності, принцип поділу та поєднання майнових прав. Принцип найліпшого і найефективнішого використання як єдиний базис інтегральної оцінки.

Змістовий модуль 7. Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства

7.1. Методологія визначення вартості потенціалу підприємства

Сутність та необхідність системного підходу до оцінки вартості потенціалу підприємства. Три основні теоретичні концепції оцінки вартості бізнесу та потенціалу підприємства: результатна (доходна), ресурсна (витратна) та ринкова (порівняльна); їх специфічні особливості. Система чинників, які визначають вартість потенціалу підприємства. Методологія вартісної оцінки потенціалу підприємства.

7.2. Витратний підхід до оцінки потенціалу підприємства

Загальна характеристика витратних методів оцінки та особливостей їх використання за сучасних умов господарювання: метод порівняльної одиниці, метод поділу за компонентами, метод кількісної діагностики, метод обліку витрат на інфраструктуру, метод вартості заміщення (відтворення), метод індексації даних проектно-кошторисної документації.

7.3. Порівняльний підхід до оцінки потенціалу підприємства

Загальна методологія порівняльних методів оцінки. Ознайомлення з методами ринкової концепції: метод парного продажу, метод статистичних коригувань, експертні методи порівняння, метод мультиплікаторів порівняння. Класифікація мультиплікаторів порівняння за різними ознаками.

7.4. Доходний підхід до оцінки потенціалу підприємства

Основи доходної оцінки вартості потенціалу підприємства. Функції грошової одиниці: економічна сутність, призначення та використання в розрахунках вартості потенціалу підприємства. Загальна характеристика результатних методів для оцінки потенціалу підприємства: метод дисконтування грошових потоків, метод капіталізації доходу, метод залишкового доходу. Методи визначення ставки приведення грошових потоків: метод кумулятивної побудови, метод співставного продажу, метод капітальних активів, метод середньозваженої вартості капіталу, метод внутрішньої норми дохідності, метод ставки LIBOR.

Економічна логіка побудови та розрахунку коефіцієнта капіталізації. Різновиди коефіцієнтів капіталізації. Методи розрахунку коефіцієнта капіталізації.

Порівняльна характеристика переваг і недоліків різних підходів до оцінки вартості потенціалу підприємства.

Змістовий модуль 8. Оцінка вартості земельної ділянки будівель і споруд

8.1. Теоретичні аспекти визнання земельних ділянок та інших об'єктів складовими потенціалу підприємства

Сучасні особливості підприємницького використання забудованих і незабудованих ділянок. Основні передумови визнання земельних ділянок та об'єктів нерухомості частиною потенціалу підприємства згідно з ресурсним та організаційно-функціональним підходами. Принципи визначення вартості земельної ділянки та об'єктів нерухомості. Перелік і зміст документів, необхідних для проведення оцінки вартості нерухомих об'єктів.

8.2. Порядок організації грошової оцінки землі по Україні

Оцінка вартості земельних ділянок промислового й непромислового

призначення. Різновиди експертної та нормативної оцінки земель, їх порівняльна характеристика. Передумови проведення нормативної та експертної оцінки вартості земель.

7.3. Оцінка вартості землі

Базові методичні підходи до оцінки вартості земельних ділянок: метод залишку для землі, метод капіталізації земельної ренти, метод порівняльного продажу, метод переносу (співвідношення), метод витрат на освоєння. Види земельної ренти: диференціальна, абсолютна та монопольна ренти.

8.4. Оцінка вартості будівель і споруд

Класифікація об'єктів нерухомості у цілях оцінки. Змістовна характеристика методів оцінки об'єктів нерухомості: метод порівняльної одиниці, метод поділу за компонентами, метод мультиплікаторів та ін. Особливості використання різних методів оцінки об'єктів нерухомості за сучасних умов діяльності. Визначення зносу об'єктів нерухомості: по-елементний метод, метод Брендта, на основі технічного огляду.

Змістовий модуль 9. Визначення вартості машин і обладнання

9.1. Необхідність і особливості оцінки техніко-технологічного потенціалу підприємства

Ідентифікація машин та обладнання як об'єкта оцінки й складової потенціалу підприємства. Оцінка машин та обладнання відокремлено, групами й системно. Типові ситуації, що потребують вартісної оцінки машин та обладнання. Характерні особливості машин та обладнання як елементу потенціалу підприємства.

9.2. Класифікація об'єктів оцінки

Способи групування машин та обладнання як об'єкта оцінки: за належністю до основних фондів, за роллю у виробничому процесі, за правом власності, за способом придбання та походження, за етапом життєвого циклу, за рівнем універсальності. Джерела інформації та етапи ідентифікації об'єкта оцінки.

9.3. Методичні підходи до оцінки машин і обладнання

Особливості використання витратних методів оцінки потенціалу машин та обладнання підприємства: метод розрахунку за ціною однорідного об'єкта, метод аналізу й індексації витрат, метод поелементного розрахунку витрат, метод визначення собівартості за укрупненими нормативами.

Види зносу та його вплив на вартість машин та обладнання: фізичний знос, технологічне, функціональне та економічне старіння. Непрямі методи визначення фізичного зносу об'єкта: метод ефективного віку, метод експертизи стану, метод зниження споживчих якостей, метод зниження дохідності. Оцінка техніко-економічного старіння машин та обладнання.

Порівняльний підхід до оцінки вартості потенціалу машин та обладнання. Методика вибору об'єкта порівняння. Змістовна характеристика найбільш поширених методів порівняльної групи для оцінки машин та обладнання: метод прямого порівняння, метод статистичного моделювання ціни, метод розрахунку за питомими ціновими показниками, методи кореляційних залежностей, метод процента відновної вартості, метод рівновеликого аналога.

Методологія результатної оцінки машин та обладнання. Особливості

використання методів результатної групи для оцінки вартості машин та обладнання: метод дисконтування чистих грошових потоків, метод прямої капіталізації доходів.

Змістовий модуль 10. Нематеріальні активи та методи їх оцінювання

10.1. Сутність і класифікація нематеріальних активів підприємства

Понятійно-категоріальний апарат, який використовується в оціночній практиці нематеріальних активів підприємства. Специфічні риси нематеріальних активів як складової потенціалу підприємства. Класифікація нематеріальних активів за різними ознаками: за правовою ознакою, за ознакою цілісності та ін. Типові господарські ситуації, які вимагають оцінки вартості нематеріальних активів підприємства.

Функціональний підхід до менеджменту нематеріальних активів підприємства. Процес перетворення продукту інтелектуальної праці в нематеріальний актив.

10.2. Особливості оцінки вартості нематеріальних активів

Особливості господарського використання нематеріальних активів у діяльності сучасних підприємств. Принципи обліку нематеріальних активів підприємства як передумова їхньої оцінки. Оцінка та аналіз нематеріальних активів підприємства.

10.3. Оцінка ринкової вартості нематеріальних активів

Методологія оцінки вартості нематеріальних активів підприємства. Основні підходи до вирішення проблеми ідентифікації нематеріального об'єкта оцінки. Види оцінок вартості нематеріальних активів: за фактичною собівартістю, за поточною відновною вартістю, за поточною ринковою вартістю, за чистою вартістю реалізації. Методи оцінки вартості потенціалу нематеріальних активів (метод приведення грошових потоків, метод умовної економії, метод отриманих переваг у доходах, метод надлишкових прибутків, метод надлишкових грошових потоків, метод звільнення від роялті, метод виграшу в собівартості, метод прямої капіталізації грошового потоку) та особливості їх використання за сучасних умов господарювання.

Витратний підхід до оцінки вартості потенціалу нематеріальних активів: основні передумови та принципи. Сутнісна характеристика витратних методів оцінки нематеріальних активів: метод початкових витрат, метод відновної вартості, метод вартості заміщення.

Змістовий модуль 11. Трудовий потенціал підприємства та його оцінка

11.1. Роль і значення трудового потенціалу в економічних відносинах

Визначення поняття «трудовий потенціал»: рівні прояву, види, характерні риси. Одиниці виміру вартості трудового потенціалу підприємства, їх використання в прикладному аналізі. Мета, цілі та завдання оцінки трудового потенціалу в господарській практиці.

Трудовий потенціал працівника і характеристика окремих його складових. Фактори, що визначають трудовий потенціал працівника. Зв'язок та відмінності трудового потенціалу організації у співставленні з трудовим потенціалом її співробітників. Основні складові трудового потенціалу організації.

11.2. Методологія оцінки трудового потенціалу підприємства

Теоретичні передумови побудови методик оцінки трудового потенціалу: сучасні підходи та моделі. Методологічні основи визначення трудового потенціалу підприємства. Загальна логіка оцінки вартості трудового потенціалу. Система чинників, які визначають розмір і вартість управлінського потенціалу. Модель оцінки трудового потенціалу технологічного персоналу підприємства.

11.3. Методики оцінки трудового потенціалу підприємства

Витратні методики вартісної оцінки трудового потенціалу та особливості їх практичного використання. Методика оцінки потенціалу за Н. В. Авдєєнком та В. А. Котловим:

сутність, показники, переваги та недоліки. Методика оцінки трудового потенціалу на основі одиниці живої праці: показники та алгоритм розрахунку.

Методики порівняльної оцінки потенціалу підприємства: анкетування, описовий метод, порівняння парами, рейтинговий метод, метод визначеного розподілу, оцінка за вирішальною ситуацією, шкала спостереження за поведінкою, метод інтерв'ю, метод «360 градусів», тестування, моделі компетентності та ін. Коефіцієнтна методика оцінки трудового потенціалу підприємства: групи показників та алгоритм їх розрахунку. Результатна оцінка потенціалу управлінського та технологічного персоналу.

11.4. Основи управління трудовим потенціалом підприємства

Необхідність управління трудовим потенціалом підприємства. Управління трудовим потенціалом на основі коефіцієнтів заміщення економічних ресурсів. Алгоритм управління трудовим потенціалом підприємства на основі трифакторної моделі оцінки.

МОДУЛЬ 3. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ПОТЕНЦІАЛУ ТА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Змістовий модуль 12. Оцінка вартості бізнесу

12.1. Особливості методів оцінки вартості бізнесу

Визначення поняття «вартість бізнесу». Загальна внутрішня модель оцінки вартості бізнесу. Структурно-логічний алгоритм оцінки вартості бізнесу. Витратні, порівняльні та результатні методи оцінки вартості бізнесу: їх сутність та особливості практичного використання.

12.2. Методи витратного підходу оцінки вартості бізнесу

Простий балансовий метод оцінки вартості бізнесу: алгоритм розрахунку та ключовий показник. Метод регулювання балансу. Метод вартості заміщення. Метод ліквідаційної вартості. Метод чистих активів. Методики накопичення активів.

12.3. Методи результатної оцінки вартості бізнесу

Метод прямої капіталізації: ключові особливості та алгоритм іиі яіачення. Метод дисконтування грошового потоку. Метод оцінки вартості бізнесу на основі опціонів. Метод економічного прибутку. Метод додаткових прибутків.

12.4. Методи оцінки вартості бізнесу, які базуються на порівняльному підході

Метод мультиплікаторів: різновиди мультиплікаторів та їх використання в оціночній практиці. Метод галузевих співвідношень. Метод аналогового продажу (ринку капіталу). Основні методи аналізу бізнесу з метою оцінки його вартості. Особливості оцінки гудвілу (репутації) підприємства: німецький метод, швей-

царський метод, англосаксонський метод, дисконтний метод, метод щорічного визначення, метод Грефа, комбінований метод оцінки.

Змістовий модуль 13. Прикладні аспекти оцінки потенціалу підприємства

13.1. Особливості оцінки потенціалу підприємства для моніторингу поточних можливостей

Моніторинг поточних можливостей підприємства як система постійного спостереження за реалізацію внутрішніх бізнес-процесів. Базові принципи організації моніторингу поточних можливостей підприємства. Особливості потенціалу підприємства, які необхідно враховувати в процесі організації системи моніторингу.

Етапи процесу організації моніторингу поточних можливостей підприємства. Визначення цілей та завдань. Визначення процесів, які найбільш істотно впливають на формування та реалізацію поточних можливостей. Визначення складу інформації, яка адекватно характеризує ключові процеси. Побудова моделі потенціалу підприємства та моделі моніторингу.

13.2. Спеціальні випадки застосування оцінки підприємства (бізнесу)

Спеціальні випадки застосування оцінки підприємства (бізнесу), які стосуються незвичайних господарських ситуацій. Викуп паїв (акцій) закритих компаній (товариств із обмеженою відповідальністю та закритих акціонерних товариств). Емісія нових акцій. Підготовка до продажу підприємств, що приватизуються. Обґрунтування варіантів проведення санації підприємств-банкрутів. Перевірка ціни пропозиції по акціях закритих акціонерних товариств великими професійними інвесторами.

Змістовий модуль 14. Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови

14.1. Розвиток підприємства, напрями і сценарії розвитку бізнесу підприємства

Розвиток підприємства, його суть. Способи розширення бізнесу – інтенсифікація (ринку або продукту), інтеграція (вертикальна, горизонтальна), диверсифікація. Типи розвитку: перепрофілюючий (інноваційний) і модернізуючий (покращуючий). Основні групи стратегічних альтернатив розвитку бізнесу підприємства.

14.2. Диверсифікація діяльності підприємства

Диверсифікація діяльності підприємства, її зміст. Диверсифікація продукції. Диверсифікація ринку. Основні сценарії диверсифікованого розвитку підприємства. Концентрична диверсифікація. Горизонтальна диверсифікація. Конгломеративна диверсифікація. Вертикальна диверсифікація.

14.3. Зовнішній розвиток підприємств

Внутрішній розвиток підприємства. Зовнішній розвиток підприємства. Інтеграція та інтегрований розвиток підприємства. Цілі інтеграції. Основні сценарії зовнішнього, інтегрованого розвитку. Зворотна вертикальна інтеграція. Пряма вертикальна інтеграція. Горизонтальна інтеграція. Діагональна інтеграція.

14.4. Роль організаційно-економічних концепцій у забезпеченні зростання підприємства

Концепція єдності життєвих циклів продукції й технології. Життєвий цикл продукції. Життєвий цикл технологічної системи. Взаємозв'язок продукції й технології. Життєвий цикл продукції як об'єкт управління.

Концепція технологічного ланцюга виробництва Типи мереж зв'язку технологічних ланцюгів промислового виробництва. Відкрита мережа зв'язків між виробництвами, спеціалізованими за однорідним кінцевим продуктом. Мережа зв'язків з розгалуженням виходів з першого виробничого ланцюга, що переходять до ряду паралельно діючих виробництв, які виробляють із аналогічних напівпродуктів різні кінцеві продукти. Мережа зв'язків з різними входами вихідної сировини(статті продукту) у ряд виробництв, одно-двокаскадним розгалуженням входів у наступні виробництва, одно-дворівневим напівпродуктом і кінцевим продуктом.

Концепція раціонального поєднання властивостей цілісності й відособленості систем, що розвиваються. Властивість подільності (відособленості) та властивість цілісності (неподільності) нововведення продукції. Раціональне поєднання властивостей цілісності й відособленості. Розвиток як необхідна умова перетворення підприємства як системи.

Змістовий модуль 15. Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу

15.1. Загальна характеристика методів і методики розробки стратегії фірми.

Формальні моделі дослідження певного виду діяльності (бізнесу) підприємства. Матричні (портфельні) методи (методи портфельного аналізу підприємства в цілому). Алгоритм методики вироблення стратегії підприємства.

Основні методи діагностики і стратегічного аналізу окремого бізнесу підприємства (бізнес-рівень) або вузькоспеціалізованої фірми. Модель накопиченого досвіду. Модель життєвого циклу продукту, попиту. Модель життєвого циклу технологій. Модель продукт-ринок. Модель М. Портера.

Матричні методи ("портфельні" методи). Стадії діагностики "портфеля виробництва", а також оцінка становища фірми на ринку. Методи перспективного фінансового аналізу.

15.2. Матричні методи визначення стратегічного становища підприємства і оцінки стратегічних альтернатив за його СЗГ.

Метод BCG. Групи СЗГ (напрямів діяльності) підприємства: "зірки"; "дійні корови"; «?»; "собаки".Метод Мак-Кінсі. Призначення матриці Мак-Кінсі. Привабливість ринку. Конкурентний статус фірми. Аналіз матриці Мак-Кінсі. Модель хімічної компанії Шелл. Матриця DMP (Direct Policy Matrix). Метод ADL (консалтингової фірми Artur D. Little inc). Конкурентна позиція підприємства на ринку. Домінуюча позиція. Сильну позицію. Середня позиція. Слабка позиція. Маргінальна (слабка) позиція. Ступінь зрілості ринку. Стадії зародження, зростання, насичення ринку (зрілості), занепаду.

15.3. Методи комплексного стратегічного аналізу: SWOT, SPACE.

SWOT – аналіз. Аналіз матриці SWOT. Чотири загальних стратегії поведінки підприємства. Метод SPACE (strategic position and action evolution - оцінка

стратегічної позиції та дій). Групи критеріїв оцінки стратегічного положення підприємства. Груповий критерій I: "Фінансова сила підприємства". Груповий критерій II: "Конкурентоспроможність підприємства і його становище на ринку". Груповий критерій III: "Привабливість сектора (галузі), де діє дане підприємство". Груповий критерій IV: "Стабільність галузі, в якій функціонує дане підприємство".

4. Структура навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	інд	с.р.		л	п	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1. Загальні основи формування потенціалу підприємства										
Змістовий модуль 1. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства	5	2	1		6					
Змістовий модуль 2. Структура і графоаналітична модель потенціалу підприємства	5	2	1		6					
Змістовий модуль 3. Формування потенціалу підприємства	5	2	1		6					
Змістовий модуль 4. Особливості формування виробничого потенціалу підприємства	5	2	1		6					
Змістовий модуль 5. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства	8	2	2		6					
Разом модулем 1	28	10	6	0	30					
Модуль 2. Оцінювання потенціалу підприємства та його складових										
Змістовий модуль 6. Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства	6	2	2		6					
Змістовий модуль 7. Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства	6	2	2		6					
Змістовий модуль 8. Оцінювання вартості земельної ділянки, будівель і споруд	6	2	2		6					
Змістовий модуль 9. Оцінювання ринкової вартості машин і обладнання	6	2	2		6					
Змістовий модуль 10. Нематеріальні активи підприємства і методи їх оцінювання	5	2	1		6					
Змістовий модуль 11. Трудовий потенціал та його оцінювання	5	2	1		6					
Разом модулем 2	34	12	10	0	36					

Модуль 3.										
Змістовий модуль 12. Оцінка вартості бізнесу	7	1	2		6					
Змістовий модуль 13. Прикладні аспекти оцінки потенціалу підприємства	7	1	2		5					
Змістовий модуль 14. Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови	7	1	1		5					
Змістовий модуль 15. Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу	7	1	1		5					
Разом модулем 3	28	4	6	0	21					
Разом	90	26	22	0	87					

5. Теми семінарських занять навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Загальні основи формування потенціалу підприємства			
1	Змістовий модуль 1. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства	1	
	Змістовий модуль 3. Формування потенціалу підприємства	1	
	Змістовий модуль 4. Особливості формування виробничого потенціалу підприємства	1	
	Всього за 1 модуль:	3	
Модуль 2. Оцінювання потенціалу підприємства та його складових			
	Змістовий модуль 6. Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства	2	
	Всього за 2 модуль:	2	
Модуль 3. Прикладні аспекти оцінки потенціалу та розвитку підприємства			
	Змістовий модуль 14. Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови	1	
	Змістовий модуль 15. Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу	1	
	Всього за 3 модуль:	2	
	Всього:	7	

6. Теми практичних занять навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Загальні основи формування потенціалу підприємства			
1	Змістовий модуль 2. Структура і графоаналітична модель потенціалу підприємства	1	
2	Змістовий модуль 5. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства	2	
	Всього за 1 модуль:	3	
Модуль 2. Оцінювання потенціалу підприємства та його складових			
3	Змістовий модуль 7. Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства	2	
4	Змістовий модуль 8. Оцінювання вартості земельної ділянки, будівель і споруд	2	
5	Змістовий модуль 9. Оцінювання ринкової вартості машин і обладнання	2	
6	Змістовий модуль 10. Нематеріальні активи підприємства і методи їх оцінювання	1	
7	Змістовий модуль 11. Трудовий потенціал підприємства та його оцінювання	1	
8	*Всього за 2 модуль:*	8	
Модуль 3. Прикладні аспекти оцінки потенціалу та розвитку підприємства			
9	Змістовий модуль 12. Оцінка вартості бізнесу	2	
10	Змістовий модуль 13. Прикладні аспекти оцінки потенціалу підприємства	2	
	Всього за 3 модуль:	4	
	Всього:	15	

7. Самостійна робота навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
	Модуль 1. Загальні основи формування потенціалу підприємства		
1	*Змістовий модуль 1. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства* Наукова сутність поняття «потенціал», генезис його становлення та використання в економічних дослідженнях і бізнес-практиці. Сутнісно-змістова еволюція терміну „потенціал” Література: 10, 11, 12, 15, 16.	*6*	
2	*Змістовий модуль 2. Структура і графоаналітична модель потенціалу підприємства* Основні типи структуризації потенціалу підприємства. Визначення та взаємозв'язок об'єктних і суб'єктних складових потенціалу підприємства. Методика інтерпретації результатів графоаналітичного дослідження. Література: 10, 11, 12, 15, 16.	*6*	
3	*Змістовий модуль 3. Формування потенціалу підприємства* Виділення та аналіз домінуючого чинника розвитку підприємства як основи управління процесами формування його потенціалу. Фактори та передумови формування потенціалу підприємства Література: 10, 11, 12, 15, 16.	*6*	
4	*Змістовий модуль 4. Особливості формування виробничого потенціалу підприємства* Основні тенденції у формуванні потенціалу сучасних підприємств Особливості формування потенціалу підприємств залежно від специфіки підприємницької діяльності Література: 10, 11, 12, 15, 16.	*6*	
5	*Змістовий модуль 5. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства* Методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства Прикладні моделі оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства	*6*	

	Література: 10, 11, 12, 15, 16.		
	Всього за 1 модуль:	*30*	
	Модуль 2. Оцінювання складових потенціалу підприємства		
6	*Змістовий модуль 6. Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства* Поняття вартості та її модифікації Принципи та основні етапи оцінки потенціалу підприємства Література: 2, 6, 10, 11, 12, 15, 16, 25, 27 ,28.	*6*	
7	*Змістовий модуль 7. Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства* Методологія визначення вартості потенціалу підприємства Методи доходного підходу до оцінки потенціалу підприємства Література: 2, 6, 10, 11, 12, 15, 16, 25, 27 ,28.	*6*	
8	*Змістовий модуль 8. Оцінка вартості земельної ділянки будівель і споруд* Особливості оцінки земельної ділянки Методичні основи оцінки вартості земельних ділянок Методи оцінки вартості будівель і споруд Література: 1, 2, 3, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 25, 27 ,28.	*6*	
9	*Змістовий модуль 9. Визначення вартості машин і обладнання* Класифікація й ідентифікація машин та обладнання Вплив зносу на вартість машин та обладнання Методичні особливості оцінки машин та обладнання Література: 2, 6, 7, 10, 11, 12, 14, 13, 15, 16, 22, 25, 27 ,28.	*6*	
10	*Змістовий модуль 10. Нематеріальні активи та методи їх оцінювання* Теоретичні аспекти оцінки нематеріальних активів підприємства Роль, значення нематеріальних активів у господарській діяльності підприємства Особливості оцінки окремих видів нематеріальних активів підприємства Література: 2, 6, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 23, 25, 27 ,28.	*6*	
11	*Змістовий модуль 11. Трудовий потенціал підприємства та його оцінка* Роль і значення трудового потенціалу в економічних відносинах Методологія оцінки трудового потенціалу підприємства	*6*	

	Основи управління трудовим потенціалом підприємства Література: 4, 10, 11, 12, 13, 15, 16. *Всього за 2 модуль:* Модуль 3. Прикладні аспекти оцінки потенціалу та розвитку підприємства	*36*	
12	*Змістовий модуль 12. Оцінка вартості бізнесу* Особливості оцінки вартості бізнесу Методи оцінки вартості бізнесу Література: 2, 6, 11, 10, 12, 13, 15, 16, 20, 25, 27 ,28.	*6*	
13	*Змістовий модуль 13. Прикладні аспекти оцінки потенціалу підприємства* Оцінка перспектив галузі Вибір об'єктів для інвестування Література: 2, 6, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 20, 25, 27 ,28.	*5*	
14	*Змістовий модуль 14. Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови* Стратегічні напрями і сценарії розвитку бізнесу підприємства Життєвий цикл продукції/технології Типові структури технологічного ланцюга Література: 10, 11, 12, 13, 15, 16.	*5*	
15	*Змістовий модуль 15. Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу* Матриця конкурентної переваги М. Портера Критерії оцінки життєвого циклу продукту (зрілості ринку) та його вплив на стратегію підприємства Схема застосування SWOT – аналізу Література: 10, 11, 12, 13, 15, 16.	*5*	
	Всього за 3 модуль:	*21*	
	Всього:	*87*	

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються студентами за власним вибором. Вони не є обов'язковими і належать до вибіркових завдань.

Індивідуальні завдання охоплюють:

а) підготовку і презентацію реферату (один протягом семестру),

б) виступ з міні-лекцією з проблемних питань (одну протягом семестру),

в) складання тематичних тестів (один варіант протягом семестру).

(А) Підготовка і презентація реферату

Написання реферату дає можливість студенту навчитися самостійно вести пошук та опрацювання інформаційних джерел, систематизувати та узагальнювати матеріали, виявляти проблеми, дискусійні питання, проводити аналіз, вносити пропозиції, робити висновки. Представлення реферату на семінарському занятті дозволяє студенту сформувати навички виступу перед аудиторією, аргументування і відстоювання власної точки зору, вміння відповідати на питання.

Етапи підготовки реферату:

1. Студент самостійно обирає тему реферату з визначеної проблематики, а також може запропонувати свою тему. Вибір теми реферату, а також термінів його представлення узгоджується з викладачем.
2. Первинне дослідження інформаційних джерел.
3. Самостійне розроблення плану реферату.
4. Отримання консультаційної допомоги викладача.
5. Безпосередня робота над написанням реферату.
6. Представлення реферату та його обговорення в групі.

Оформлення реферату:

Текст реферату має бути набраний на комп'ютері (шрифт 14, інтервал – 1,5, поля – по 2 см (з правої сторони – 1 см)). Загальний обсяг – не більше 7-8 сторінок. Текст роботи слід розміщувати на одній сторінці стандартного аркуша А4. Номери сторінок проставляються у верхньому правому кутку або посередині сторінки зверху чи знизу. Титульний аркуш вважається першою сторінкою і номер на ньому не ставиться.

Літературні джерела студент підбирає самостійно. Роботу з літературою потрібно починати зі складання повного списку книг, статей, нормативних документів з обов'язковим посиланням на джерело. Для підготовки реферату рекомендується використовувати каталог періодичних видань, довідників і нормативних матеріалів. Зміст роботи треба викладати стисло, лаконічно, не припускаючи повторень та непотрібних відступів від теми.

В кінці реферату оформляють список використаної літератури.

Презентація реферату проходить на семінарському занятті, де розглядається дана тема. Доповідь за темі реферату не повинна перевищувати 7 – 10 хвилин.

Контроль якості підготовки студентом реферату відбувається під час його представлення та обговорення в аудиторії на семінарському занятті.

8.2. Тематика рефератів з дисципліни

«Потенціал і розвиток підприємства»

1. Еволюція визначення терміна «потенціал» в економічних дослідженнях.
2. Характерні ознаки та структурні елементи підприємницького потенціалу.
3. Сучасні тенденції розвитку виробничого потенціалу підприємства та його складових.
4. Інфраструктурний потенціал і його місце в сучасному розвитку підприємства.
5. Значення управлінського потенціалу для успішного ведення бізнесу.
6. Діалектика розвитку потенціалу підприємства та підходи до управління ним.
7. Графоаналітичні підходи до опису потенціалу підприємства.
8. Методологія формування, оновлення потенціалу підприємства та його складових.
9. Організаційно-методичні підходи до побудови потенціалу підприємства.
10. Сучасні тенденції розвитку виробничого потенціалу господарюючого суб'єкта.
11. Потенціал відтворення: природа виникнення та напрямки формування.
12. Форми прояву закону синергії при функціонуванні економічної системи.
13. Проблеми формування та перспективи розвитку потенціалу сільськогосподарських підприємств України.
14. Конкуренція та конкурентоспроможність.
15. Природа виникнення конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
16. Конкурентоспроможність потенціалу агропромислових підприємств України: стан і шляхи підвищення.
17. Зарубіжний досвід визначення конкурентоспроможності підприємства та його потенціалу.
18. Математичні та логістичні методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
19. Різноманіття матричних методів оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
20. Експрес-діагностика рівня конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
21. Евристичні методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
22. Ризики й невизначеність під час оцінки ринкової вартості підприємства.
23. Методи розрахунку коефіцієнтів капіталізації: їх зміст, сфера застосування та порівняльна характеристика.
24. Сутність мультиплікатора, його різновиди та методи використання для розрахунків ринкової вартості потенціалу підприємства.
25. Сфера застосування функцій грошової одиниці при оцінці вартості потенціалу підприємства.
26. Основні положення Закону України „Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні”.
27. Основні положення Національного стандарту № 1 „Загальні засади оцінки

майна і майнових прав”.
28. Визнання земельних ділянок, будівель і споруд частиною потенціалу підприємств та організацій.
29. Методологічні принципи оцінки вартості земельних ділянок, будівель і споруд.
30. Сутність і специфіка нормативної та експертної оцінки земельних ділянок підприємств та організацій.
31. Методи результатного підходу оцінки вартості земельних ділянок, будівель і споруд.
32. Витратні методики оцінки вартості земельних ділянок та об'єктів нерухомості.
33. Методи порівняльного підходу до оцінки вартості земельних ділянок та об'єктів нерухомості.
34. Основні положення Закону України „Про оцінку земель”
35. Особливості оцінки ринкової вартості транспортних засобів.
36. Методологія ідентифікації та оцінки вартості цілісних тех-ніко-технологічних комплексів сучасних підприємств.
37. Вплив різних видів зносу машин та обладнання на їх ринкову вартість.
38. Переваги та недоліки витратних, результатних і порівняльних методик оцінки вартості машин та обладнання.
39. Становлення та розвиток поняття «нематеріальні активи» підприємства.
40. Методологічні принципи ціноутворення на об'єкти інтелектуальної власності.
41. Механізм формування потенціалу нематеріальних активів підприємства.
42. Система управління портфелем нематеріальних активів підприємства.
43. Переваги та недоліки витратних, результатних і порівняльних методик оцінки нематеріальних активів підприємства.
44. Особливості оцінки вартості науково-технічної інформації.
45. Методичні принципи оцінки вартості ліцензій та патентів різних видів.
46. Оцінка потенціалу нематеріальних активів у франчайзингових угодах підприємств та організацій.
47. Методологія оцінки трудового потенціалу технологічного персоналу підприємства.
48. Визначення розміру та ефективності використання трудового потенціалу управлінського персоналу підприємства.
49. Вплив системи мотивації на трудовий потенціал співробітників підприємства.
50. Управління трудовим потенціалом організації та його розвиток.
51. Аналітичні технології структуризації бізнесу для цілей оцінки його вартості
52. Особливості методів оцінки вартості бізнесу.
53. Сучасні альтернативні підходи до оцінки вартості гудвілу підприємства: їх переваги та недоліки.
54. Використання вітчизняної звітності підприємств у якості інформаційної бази оцінки вартості бізнесу: проблеми та рішення.
55. Моніторинг поточних можливостей підприємства як система постійного

спостереження за характером внутрішніх бізнес-процесів.

56. Особливості потенціалу підприємства, які необхідно враховувати в процесі організації системи моніторингу.

57. Принципи організації моніторингу поточних можливостей підприємства.

(Б) Виступ з міні-лекцією з проблемних питань

Підготовка до міні-лекції:

Студент самостійно обирає тему міні-лекції з визначеної проблематики, а також може запропонувати свою тему. Вибір теми міні-лекції, а також термінів її представлення узгоджується з викладачем.

Міні-лекція – це доповідь протягом 8-10 хвилин. Доповідь складається з:

(1) аналізу проблеми, явища чи дискусійного питання. Аналіз проблеми включає: постановку проблеми; розкриття та оцінку поточної ситуації, виявлення суперечливих моментів, протиріч; визначення причин, наслідків; аргументація власної позиції. Аналіз проблеми займає до 5 хвилин міні-лекції.

(2) заключення. Заключення містить пропозиції доповідача щодо вирішення проблеми та висновки, які ґрунтуються як на власних аргументах, так і на думках фахівців.

У міні-лекції не наводиться учбовий матеріал (визначення термінів, переліки функцій, класифікацій чи принципів тощо), за виключенням випадків, коли він є предметом дискусії. Письмове оформлення міні-лекції не обов'язкове. Під час доповіді можна користуватися зібраними матеріалами.

Контроль якості підготовки студентом міні-лекції відбувається під час її представлення в аудиторії на семінарському занятті.

(В) Складання тематичних тестів

Основні вимоги до складання тестів:

- подається у надрукованому вигляді (14 шрифт, інтервал 1,0);
- завдання охоплюють одну тему курсу (містять не менше 15 завдань);
- якщо студент здає тематичний кросворд, тоді тема тестів і тематичного кросворду мають бути різними;
- тестове питання не повинно бути визначенням та не може бути поставлене таким чином, щоб відповіді були “так” чи “ні”;
- до одного питання повинно бути запропоновано не менше 4 варіантів відповідей. Правильними можуть бути як одна, так і кілька відповідей; при цьому правильні відповіді слід виділити іншим шрифтом або іншим кольором;
- перелік відповідей на тест, надрукованих у стовпчик, подається на окремому аркуші;
- список використаної літератури.

Контроль за виконанням тестів відбувається шляхом перевірки викладачем правильності їх виконання.

9. Методи навчання

За основними дидактичними завданнями в рамках вивчення дисципліни використовуватимуться методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок. За джерелом знань використовуватимуться словесні, наочні та практичні

методи навчання. За характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів використовуватимуться проблемний, евристичний, дослідницький, репродуктивний методи навчання. З цією метою передбачається проведення лекцій, семінарів, самостійної та індивідуальної роботи студентів.

10. Методи контролю

Поточний контроль.

Максимальна сума балів поточного контролю – 70, які розподіляються наступним чином:

- активність роботи протягом семестру не може перевищувати 45 балів;
- виконання модульних завдань (3 модулі) – не більше 25 балів.

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

1. Систематичність та активність роботи на семінарських заняттях;
2. Виконання модульних завдань.

1. При контролі систематичності та активності роботи на семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські заняття, правильність написання письмового контролю на семінарському занятті; результати бліц-опитування.

Система оцінювання активності роботи:

а) відповідь з питань семінарів – 0; 1; 2 бали.

б) змістовні доповнення при обговоренні питань семінарів – 0,5 бала.

в) бліц-опитування – 0,5; 1 бал.

г) письмовий контроль – 0; 1; 2 бали.

2. При контролі виконання модульних завдань оцінці підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування тем певного модуля. Модульний контроль проводиться у вигляді відповідей на тестові питання.

Система оцінювання виконання завдань модуля: – 0 - 9 балів.

За використання недозволених джерел і підказок студент отримує 0 балів.

На модульний контроль виноситься 40 тестових питань. За 1 вірно вирішене тестове питання студент отримує 0,2 бала.

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль з дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства» здійснюється у формі екзамену.

На екзамен виноситься 2 теоретичних питання та задача. За вірну відповідь на кожне із двох теоретичних питань студент отримує 10 балів. За правильно вирішену задачу студент отримує 10 балів. Тобто на екзамені студент може отримати 30 балів.

Виконання студентами екзаменаційного завдання повинно носити виключно самостійний характер.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

при рейтинговій системі оцінювання з дисципліни „Потенціал і розвиток підприємства” (денна форма навчання)

Модулі	**Модуль 1**						**Модуль 2**							**Модуль 3**					Підсумковий контроль	Загальна сума балів
Кількість балів за модуль	23						27							20						
Змістовний модуль	ЗМ 1	ЗМ 2	ЗМ 3	ЗМ 4	ЗМ 5	МК 1	ЗМ 6	ЗМ 7	ЗМ 8	ЗМ 9	ЗМ 10	ЗМ 11	МК 2	ЗМ 12	ЗМ 13	ЗМ 14	ЗМ 15	МК 3		
Кількість балів за змістовний модуль	3	3	3	3	3	8	3	3	3	3	3	3	9	3	3	3	3	8	30	100
в т.ч. за видами робіт:																				
- практичні заняття	2	2	2	2	2		2	2	2	2	2	1		2	2	2	2			
- виконання СРС	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1		1	1	1	1			
- інші види робіт																				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
82-89	**B**	добре	
74-81	**C**		
64-73	**D**	задовільно	
60-63	**E**		
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Коротєєв М.А. Методичні вказівки для проведення практичних та самостійної роботи студентів з дисципліни "Потенціал і розвиток підприємства" для студентів спеціальностей 051 «Економіка», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / М.А. Коротєєв. – Умань, 2019. – 82 с.

13. Рекомендована література

Базова

1. Земельний кодекс України. *Голос України.* 2001. № 217-218.
2. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: закон України від 12.07.2001р. *Голос України.* 2001. 8 вересня. С.4-5.
3. Про оцінку земель: закон України. *Голос України.* 2004. 30 січня. С. 6-7.
4. Про експертну грошову оцінку земельних ділянок: постанова Кабінету Міністрів України. *Урядовий кур'єр.* 2002. 14 жовтня.
5. Про затвердження Національного стандарту № 1 „Загальні засади оцінки майна і майнових прав: постанова Кабінету Міністрів України. *Державний вісник України.* 2003. № 18. С. 84-89.
6. Про затвердження Методики оцінки вартості майна: постанова Кабінету Міністрів України. *Державний вісник України.* 2003. № 24. С. 59-80.
7. Про затвердження Національного стандарту №2 „Оцінка нерухомого майна: постанова Кабінету Міністрів України. *Урядовий кур'єр.* 2004. 28 жовтня.
8. Норми професійної діяльності оцінювача. *Вісник оцінювача.* 1995. № 5. С.3-15.
9. Бачевський Б.Є, Заблодська І.В., Решетняк О.О. Потенціал і розвиток підприємства: Навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2009. 400с.
10. Гавва В.Н., Божко Е.А. Потенціал підприємства: формування та оцінювання:

Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 224 с.
11. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 352 с.
12. Методичні рекомендації з експертної оцінки майна в підприємствах АПК / за ред. П.Т. Саблука, Г.М. Підлесецького. К.: ІАЕ УААН, 2000. 98 с.
13. Методичні рекомендації з експертної оцінки майна у підприємствах АПК. К.: ННЦ „Інститут аграрної економіки", 2005. 222 с.
14. Федонін О.С., Рєпіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2004. 316с.
15. Федонін О.С., Рєпіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2005. 261 с.

Допоміжна

16. Веденичев П.Ф., Пасхавер Б.И., Трегобчук В.М. и др. Аграрный ресурсный потенциал Украинской ССР. К.: Наукова думка, 1988. 312 с.
17. Андрийчук В.Г. Эффективность использования производственного потенциала в сельском хозяйстве. М.: Экономика, 1983. 208с.
18. Грибовский С.В., Иванова Е.Н., Львов Д.С., Медведева О.Е. Оценка стоимости недвижимости М.: Интерреклама, 2003.
19. Грязнова А.Г., Федотова М.А., Эскиндаров М.А., Тазихина Т.В., Иванова Е.Н., Щербакова О.Н. Оценка стоимости предприятия (бизнеса). М.: Интерреклама, 2003.
20. Економіка підприємства: Підручник / за заг. ред. С.Ф. Покропивного. Вид. 2-е, перероб. і допов. К.: КНЕУ, 2001. 528 с.
21. Ковалев А.П., Кушель А.А., Хомяков В.С., Андрианов Ю.В., Лужанский Б.Е., Королев И.В., Чемерикин С.М. Оценка стоимости машин, оборудования и транспортных средств. М.: Интерреклама, 2003.
22. Козырев А.Н., Макаров В.Л. Оценка стоимости нематериальных активов и интеллектуальной собственности. М.: Интерреклама, 2003.
23. Лапин Е.В. Оценка экономического потенциала предприятия: Монография. Сумы: ИТД «Университетская книга», 2004. 360 с.
24. Міжнародні стандарти оцінки: принципи, стандарти та правила / за ред. О. Драпіковського, І. Іванової. К.: УКРелс, 1999. 105 с.
25. Микерин Г.И., Павлов Н.В. Международные стандарты оценки. М.: Интерреклама, 2003.
26. Микерин Г.И., Гребенников В.Г., Нейман Е.И. Методологические основы оценки стоимости имущества. М.: Интерреклама, 2003.
27. Особенности оценочной деятельности применительно к условиям новой экономики. Хрестоматия М.: Интерреклама, 2003.

14. Інформаційні ресурси

28. Українське товариство оцінювачів. URL: www.uto.com.ua
29. Фонд державного майна України. URL: www.spfu.gov.ua
30. Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
31. Віртуальный клуб незалежних оцінювачів. URL: www.vikno.com.ua